

Rassenproef koolzaad 2023-2024: praktische gids

Om telers te begeleiden in het maken van een weloverwogen rassenkeuze, zette het Praktijkpunt Landbouw een vergelijkende rassenproef op. Vijf firma's tekenden in en leverden in totaal elf rassen aan. Armada en Academic (Limagrain) en Bessito (Lidea) zijn de toppers in opbrengst. Met Maestro brengt Lidea een nieuw ras op de markt dat het best scoort op ziekte tolerantie.

Typisch Vlaams-Brabantse teelt

De afgelopen jaren is de interesse in de koolzaadteelt in Vlaanderen en vooral in Vlaams-Brabant opnieuw toegenomen. Van de 537 hectare Vlaamse koolzaad in 2016 stond er 140 in Vlaams-Brabant, oftewel 26%¹. In 2023 stond volgens de analyse van de recentste perceelsaangifte² 525 van de 942 hectare Vlaamse koolzaad in Vlaams-Brabant, oftewel 56%. Koolzaad wint aan belangstelling door de prijs die nu om en bij de 475 euro per ton ligt, en de lage nood aan arbeid en inputs.

Een overzicht van de rassen in proef is te zien in Tabel 1. De proef is uitgezaaid op twee locaties: in Herent en Bertem. Door de overvloedige neerslag is water blijven staan op het perceel in Herent, waardoor de proef daar verloren ging. Daarom bevat dit rapport enkel de resultaten van het perceel in Bertem.

Voor kwalitatieve parameters is een scoreschaal van 1 tot 5 gehanteerd, waarbij hoog steeds staat voor "goed" en laag voor "slecht". Bijvoorbeeld: een score

van 5 op ziekte, betekent dat dat ras ziektevrij was, een score van 1 dat er een zeer hoge ziektedruk was.

Tabel 1 - Rassen in proef en hun mandataris.

Naam	Mandataris
LG Armada	Limagrain
LG Academic	Limagrain
LG Austin	Limagrain
LG Aviron	Limagrain
DK Expectation	Dekalb (Bayer)
DK Excited	Dekalb (Bayer)
DK Expose	Dekalb (Bayer)
JPS Helypse	Jorion Philip-Seeds
SY Picoletta	Syngenta
LID Bessito	Lidea Seeds
LID Maestro	Lidea Seeds

Perceelsgegevens

Koolzaad is een teelt die vroeg gezaaid wordt. De zaaiperiode ligt tussen eind augustus en de eerste week van september. Zaaïen na 15 september is risicovoller aangezien de planten dan kleiner de winter ingaan in een kouder najaar. De gegevens van het perceel van de rassenproef zijn terug te vinden in Tabel 2.

Tabel 2 - Perceels- en zaaigegevens.

Locatie		Bertem
Zaaidatum	8/9/2023	
Voorteelt	Wintertarwe	
Grond- bewerking	Niet-kerende grondbewerking met cultivator	
Rijfstand	Proef: 12,5 cm (graanzaaimachine), Buffers: 37,5 cm (precisiezaai)	
Zaadichtheid	60 zaden/m ²	
Oogstdatum	19/7/2024 (proefvelddorser)	

Veldwerkzaamheden

In Tabel 3 staan de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen en de toegediende bemesting.

¹ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/landbouw-visserij/land-en-tuinbouwbedrijven#figures>

² <https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/analyse-recentste-perceelsaangifte>
Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant

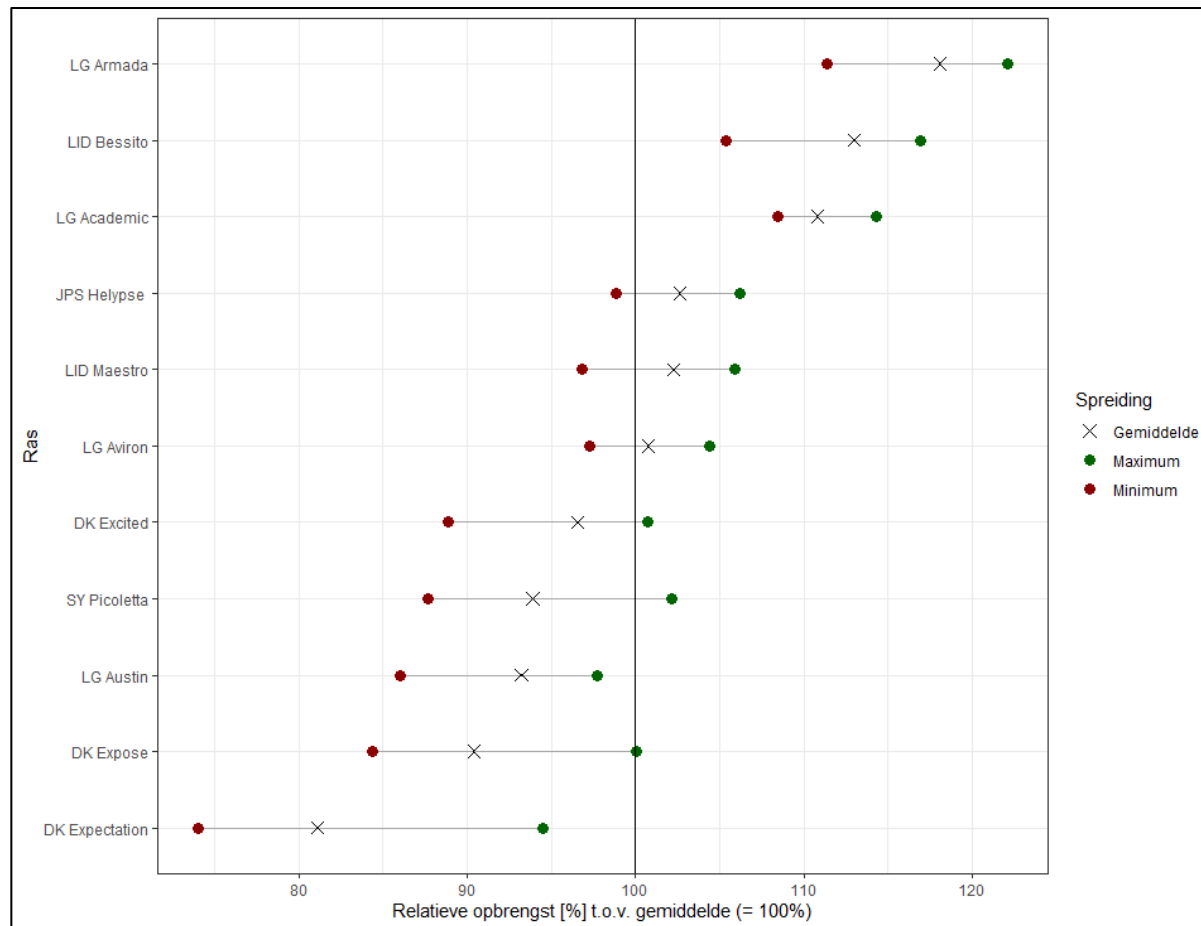
Tabel 3 - Inputs gebruikt op de rassenproef. Er is geen verkorters gebruikt. Een insecticide tegen de koolzaadglanskever bleek uit de wekelijkse monitoring niet nodig. Rond de periode van de bloei steeg het aantal kevers niet boven de economische schadedrempel.

Datum	Product	Details
8/9/2023	5 kg Sluux	Tegen slakken (w.s. ijzer(III)fosfaat)
10/9/2023	2,5 l/ha Butisan Gold	Herbicide (w.s. 200 g/l dimethenamid-p; 200 g/l metazachloor; 100 g/l quinmerac)
17/9/2023	0,2 l/ha Sumi Alpha	Insecticide tegen aardvlooien (w.s. 25 g/l esfenvaleraat)
28/9/2023	0,42 l/ha Patriot Protech	Insecticide tegen aardvlooien (w.s. 15 g/l deltamethrin)
5/3/2024	90 kg N/ha	500 kg samengestelde meststof (NPK: 18-3-10)
15/3/2024	97,5 kg N/ha	250 l vloeibare N, 39% werkzaamheid

Significante verschillen in korrelopbrengst

De korrelopbrengsten zijn gemeten in één jaar en op één perceel. De verschillen tussen jaren en percelen kan zeer groot zijn. Door het wegvallen van de proef in Herent is een deel van de verklaring van de variatie tussen de rassen, mee verloren gegaan. Bovendien zullen in een nat jaar zoals dit de soorten die toleranter zijn tegen grote hoeveelheden bodemvocht het beter doen.

Daarnaast hangt de economische rendabiliteit af van meer dan de korrelopbrengst alleen. Een ziekte-tolerant ras waar een behandeling kan uitgespaard worden kan interessanter zijn dan een ziektegevoeliger ras met een hogere opbrengst.

Figuur 1 - Minimale, gemiddelde en maximale relatieve korrelopbrengsten per ras ten opzichte van het gemiddelde van de volledige proef.

Een bijkomende nuance is dat de cijfers proefveldopbrengsten zijn. Doordat je een strook uit het veld rijdt, neem je de bijvoorbeeld de randeffecten zoals een lager opbrengst aan de randen van het perceel niet in rekening. Daarom zijn de opbrengstcijfers relatief ten opzichte van het gemiddelde van de volledige proef weergegeven.

De relatieve korrelopbrengsten per ras zijn terug te vinden in Figuur 1. De gemiddelde opbrengst van de volledige proef is 4,12 ton/ha (= 100%), te zien als een zwarte verticale lijn.

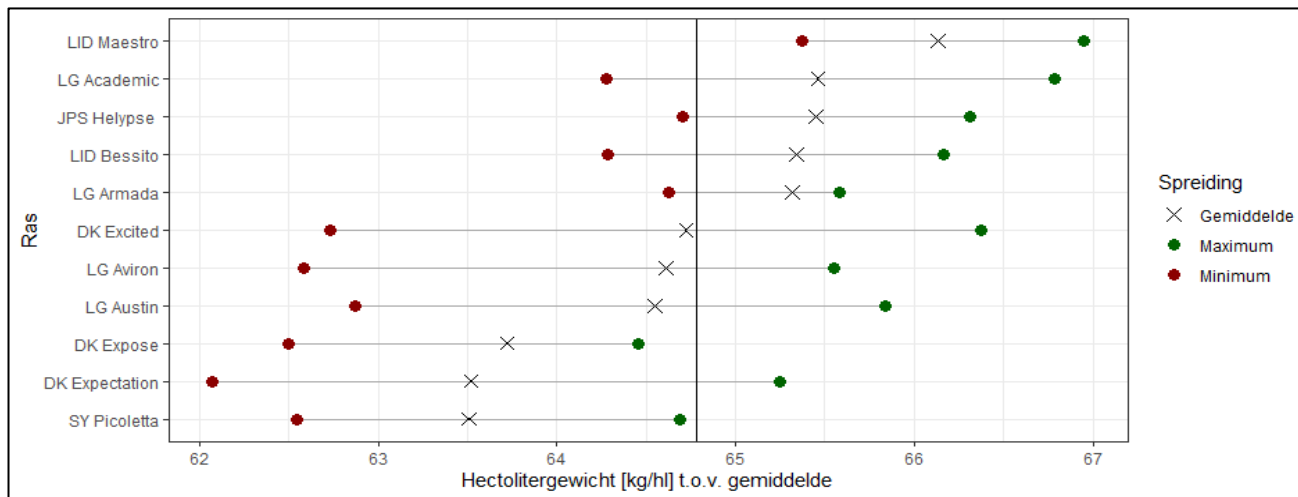
In Tabel 4 zijn de absolute korrelopbrengsten weergegeven, gecorrigeerd voor het vochtpercentage tot 9%.

Tabel 4 – Absolute gemiddelde opbrengst gesorteerd van hoog naar laag per ras bij 9% vocht. Rassen die in de kolom 'significantie' een zelfde letter delen, verschillen niet significant.

Ras	Gemiddelde opbrengst [kg/ha]	Significantie (letters)
LG Armada	4879	a
LID Bessito	4659	ab
LG Academic	4569	abc
JPS Helypse	4233	bcd
LID Maestro	4216	bcd
LG Aviron	4155	bcd
DK Excited	3981	cd
SY Picoletta	3872	d
LG Austin	3844	de
DK Expose	3729	e
DK Expectation	3345	e

Grote spreiding in hectolitergewicht

Het gemiddelde hectolitergewicht bedroeg 64,8 kg per hl. De horizontale zwarte lijn in Figuur 2 stelt dat gemiddelde voor. LID Maestro steekt er duidelijk bovenuit, gevolgd door LG Academic, JPS Helypse, LID Bessito en LG Armada.

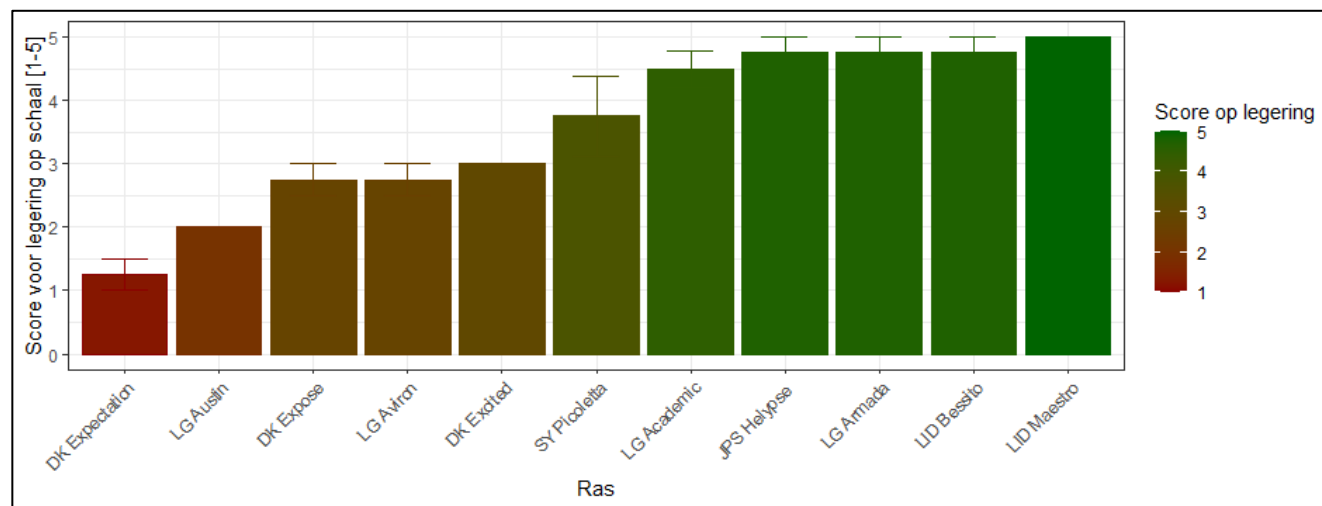

Figuur 2 - Minimaal, gemiddeld en maximaal hectolitergewicht per ras ten opzichte van het gemiddelde van de volledige proef.

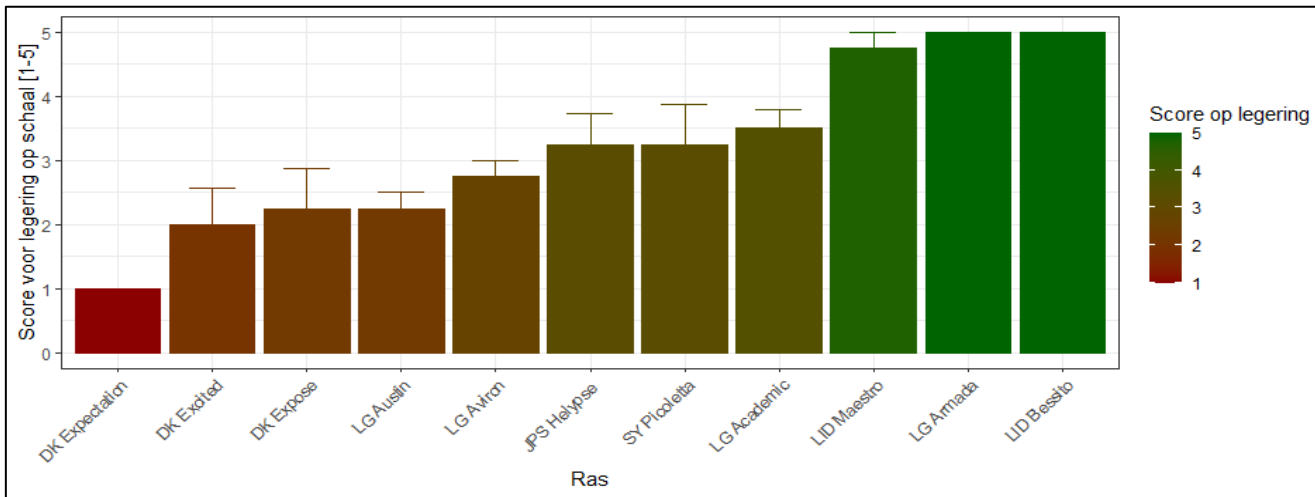
Rassen Lidea minst legergevoelig

Legering werd gescoord achttien dagen voor de oogst, op 1 juli. Tussen dat meetmoment en de oogst is er een periode van hevige wind geweest waardoor legering een tweede keer gescoord werd vlak voor de

oogst. Koolzaad dat gaat liggen kan de oogst bemoeilijken, is aantrekkelijker voor duiven om op te landen en is gevoeliger voor aantasting door ziekten.

Figuur 3 – Gemiddelde score voor legering op een schaal van 1 tot 5 op het eerste meetmoment op 1/7/2024 per ras. Een score van 5 staat voor een ras dat volledig recht staat, een score van 1 voor een ras dat volledig gevallen is.

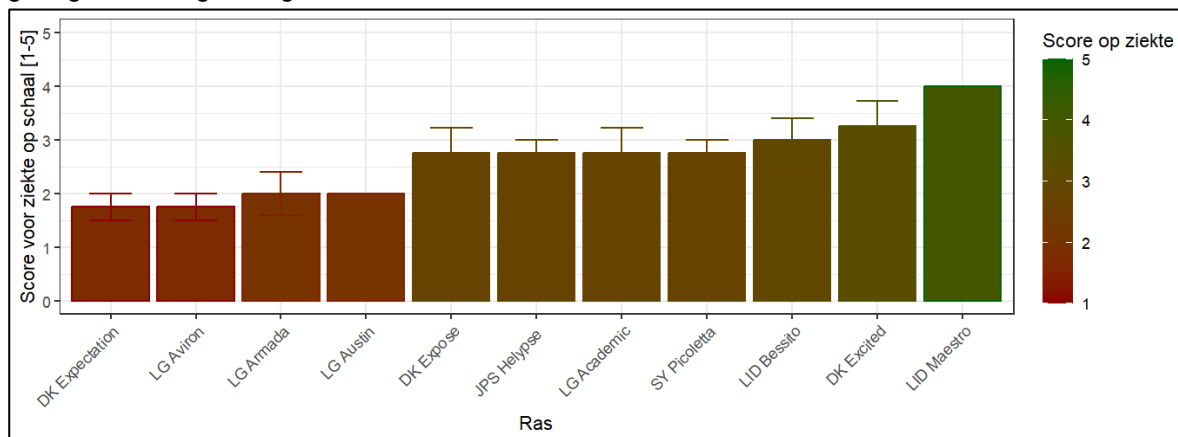
Figuur 4 – Gemiddelde score voor legering op een schaal van 1 tot 5 op het **tweede meetmoment, vlak voor de oogst, op 19/7/2024**. Een score van 5 staat voor een ras dat volledig recht staat, een score van 1 voor een ras dat volledig gevallen is.

Maestro het meest ziekte tolerant

In een nat jaar zoals dit werd vooral *Alternaria* geobserveerd op de peulen, en in mindere mate ook *Sclerotinia* op de stengels. In koolzaad is ziektebestrijding toegestaan tot de bloei, en op die manier eerder preventief dan curatief. Zoals eerder aangehaald, is er een zichtbaar verband tussen legering en ziektegevoeligheid.

Hauwvastheid uniform

Hoe hauwvaster, hoe minder hauwen open springen en hoe minder makkelijk je een hauw manueel kunt openbreken. Hoe brozer de hauw, hoe groter de kans op verliezen voor en tijdens de oogst. Er blijkt nauwelijks verschil te zijn tussen de rassen, allemaal scoren ze goed op hauwvastheid.

Figuur 5 - Verschil in ziektegevoeligheid tussen de rassen.

Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant

Bloeitijdstip

In Tabel 5 is het verschil in bloeitijdstip tussen de rassen te zien.

Tabel 5 – Relatief verschil in bloeitijdstip tussen de rassen. Rassen uit dezelfde categorie bloeien ongeveer op hetzelfde moment.

Zeer vroeg	Vroeg	Gemiddeld	Laat	Zeer laat
LID Maestro	DK Excited	JPS Helypse	LID Bessito	DK Expose
DK Expectation	LG Academic	LG Armada		LG Aviron
	LG Austin	SY Picoletta		

Meer informatie?

Contacteer Mathijs Hast
Onderzoeker akkerbouw

mathijs.hast@vlaamsbrabant.be

Dit onderzoek werd uitgevoerd met de steun van de provincie Vlaams Brabant.

